

Asker ailelerinden muhtaç olanlara yardım hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 15/VIII/1941 - Sayı: 4887)

No.
4109

Kabul tarihi
11 - VIII - 1941

BİRİNCİ MADDE — Hazarda ve seferde 45 günden ziyade müddetle askerlik hizmetinde bulunanların muhtaç ailelerine yardım yapılır.

Bu yardım askerin hizmete alındığı tarihten başlar, terhisini takip eden 15 günün hitamında sona erer.

Kanunî sebep ve salâhiyete müstenıt olmaksızın vazifesinden ayrılmış olanların ailelerine yapılmakta olan yardım, resmî ittila tarihinden itibaren, iltihakında tekrar devam olunmak üzere derhal kesilir.

İKİNCİ MADDE — Yardımdan istifade için:

- a) Askerin usul veya furuu, karısı, kız veya erkek kardeşi olmak;
- b) Yiyecek ve sair ihtiyaçları askere giden tarafından temin edilmekte bulunmak;
- c) Mahallî rayice nazaran idare ve ihtiyaçlarını temin edecek ne kendilerinin, ne askere gidenin geçim vasıta ve imkânı bulunmamak şarttır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Yardım isteyenlerin talepleri, şehir ve kasabalarda belediye encümenleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından tetkik edilerek yardım muhtaç olanların adedi, mahallî rayice göre her bir nüfusa yapılacak aynı veya naktî yardım miktarı ve imece nevi ve tarzı tesbit olunur.

Yardım miktarı, her yerde asker ailelerini, en az oradaki asgarî maişet haddi içinde, geçindirecek derecede olacaktır.

İhtiyaçlarının tamamını kendileri tedarik edemeyip ancak bir kısmını temin edeceklerine yapılacak yardım, mahallerine ait maişet haddi ile kendi gelirleri arasındaki farkın ikmaline inhisar eder.

Köy, kasaba ve şehirlerdeki asgarî maişet haddi, vilâyet idare heyetince tesbit ve tayin olunur. İdare heyetinin bu kararı katidir.

Yardımanın ne suretle yapılacağı, şehir ve kasabalarda belediye encümenlerince, köylerde ihtiyar meclislerince tesbit ve onlar vasıtasile ifa olunur.

Büyük şehirlerde incelemelerin lâyıkile yapılabilmesi için şehri lüzumu kadar semtlere ayırmağa ve ayrıca talî heyetler teşkiline belediyeler salâhiyetlidir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu yardım karşılığı olarak şehir ve kasabalarda belediye meclisleri:

- a) Belediye vergi ve resimleri kanununun 1, 2, 18 ve 41 nci maddelerinde yazılı hisse, keşif ve inşa masrafları hariç olmak üzere, mezkûr kanuna müstenıden alınmakta olan resimlere % 50 ye kadar;
- b) Sinaî müesseselerde ve tramvaylarda kullanılan elektrik ve havagazı hariç olmak üzere belediye hududu içinde istihlâk olunan elektriklerin beher kilovatına bir kuruluş ve havagazının beher metre mikâbına 20 para;
- c) Şehir ve kasabalar dahilinde işleyen otobüslerin bilet bedellerine ve banliyö trenlerinin ve Haliç vapurları hariç olmak üzere diğer muayyen tarifeli bilûm nakil vasıtalarının birinci mevki biletlerine bir kuruluş zam yapmağa mezdur.

Şu kadar ki bu zamların hepsinin birden yapılması mecburî olmayıp, ihtiyaçları nisbetinde ve hangisi münasipse ona zam yapmağı takdire, belediyeler salâhiyetlidir.

Bunlardan (a) işaretli fıkrada yazılı olanlar, asıllarile birlikte belediyeler^t

(b) işaretli fıkrada yazılı zamlar, faturalara zam suretile elektrik ve havagazı müesseseleri,

(c) işaretli fıkrada yazılı olanlar ise bilet bedellerine ilâveten nakil vasıtalarını işleten fertler ve müesseseler tarafından tahsil olunur.

Bunlardan banliyö trenlerinde bilet bedellerine yapılacak zamlar, tahsil edildiği ayın nihayetinden itibaren 75 nci günü akşamına kadar ve diğerleri tahsil edildikleri ayın nihayetinden itibaren 45 nci günü akşamına kadar doğrudan doğruya buldukları mahallerin belediyelerine yatırılır.

Belediye meclislerince konulan yardım zamlarını tahsil etmeyen veya tahsil ettikleri yardım paralarını yukarıda yazılı müddetler içinde yatırmayan fertler ve müesseselerden ve Devlete ve belediyelere ait müesseselerin âmiri ita ve muhasiplerinden, tahsil etmeğe veya yatırmağa mecbur oldukları paralar, % 10 zam ile ve Tahsili emval kanununa göre belediyelere tahsil edilir.

BEŞİNCİ MADDE — Belediye meclisleri asker ailelerine yardım için, tiyatro, sinema, konser biletlerine % 10 a kadar zam yapmağa salâhiyetlidirler. Bu zamlar biletler üzerinde gösterilebileceği gibi bilet bedellerine de ilâve olunabilir. Bu zamlar da 3702 numaralı kanun hükümleri dairesinde Maliyece tahsil olunarak belediyelere verilir. 3702 numaralı kanunun 4 nci maddesinde yazılı hallerde asker ailelerine yardım paraları da mezkûr maddede yazılı cezalara tâbi tutularak yardım paralarile cezalar aynı hükümler dairesinde tahsil ve belediyelere tevdi olunur.

ALTINCI MADDE — 1076 sayılı kanunun 25 nci ve 1111 sayılı kanunun 63 ve 64 nci maddelerinde yazılı sebeplerle silâh altına alınmayanlardan, mahallî belediyeler ve ihtiyar meclisleri tarafından asker ailelerine yardım karşılığı olarak beher müecceciyet senesi için beş lira tahsil olunur. Bu suretle silâh altına alınmamış olanların listesi askerlik şubelerince mahallî belediyelere ve ihtiyar meclislerine verilir.

Malî yılın birinci yarısından sonra askere davet edilip tecil edilmiş olanlardan o sene için senelik miktarın yarısı ve malî yılın ikinci yarısından daha evvel davet edilenlerden tamamı alınır.

Bu paralar mükelleflerin buldukları mahallerin belediye veya ihtiyar meclisleri tarafından tahakkuk ettirilerek defâten tahsil olunur.

YEDİNCİ MADDE — Yukarıda yazılı gelirlerden hâsıl olacak miktar ihtiyaca kâfi egmediği takdirde, eksik kalan kısım belediye encümenince o şehir ve kasabada oturanlarla hükmî şahsiyeti haiz ticarî şirketlere, aynı belde dahilinde veya umumî surette aynı matrahlar üzerinde mükerrer tarhiyata meydan vermeden tevzi edilir.

Bu suretle tevzi edilecek para, mükelleflerin o seneye ait kazanç ve bina vergileri bunlar üzerinden alınan buhran, fevkalâde zam ve müdafaa vergileri mecmuunun % 25 inden fazla olamayacağı gibi Devlet, vilâyet ve belediyelerle bunlara bağılı ve sermayelerinin en az yarısı bunlar tarafından temin edilen daire ve müesseselerdeki bilûmum memur ve müstahdemlerin aylık maaş ve ücretlerinin de ita miktarlarının % 1 ni geçemez. İta miktarları 50 lirayı geçmeyen memur ve müstahdemlerden bu yardım parası alınmaz.

Kendilerine bu miktardan fazla yardım parası tevzi edilmiş olanlar bu cihe-

ti vesaik ile isbat ettikleri takdirde belediye encümenince tevzi olunan miktar bu hadde indirilir.

Bu suretle yapılmış tevziattan memur ve müstahdem maaşlarına taallük edenler Belediyeler bankası nezdinde Dahiliye vekâleti emrine açılacak «umumî hesap» a yatırılır.

Köylerde ve kasaba ve şehirlerde ziraat erbabından olan asker ailelerine yapılacak yardım tercihan imece ve ayniyat suretile temin edilir. Köylerde imece ve aynî yardımlardan başka muhtaç ailelere naktî yardım yapılmasına da lüzum ve ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde mükelleflere tevzi edilecek para 3664 sayılı kanunun hükümleri dairesinde senesi içinde tevzi edilmiş olan salma haddini geçemez.

Yardımla mükellef olacakların malî vaziyetlerinin müsait olması veya vücut sağlımlıkları şarttır. Belediye encümenleri ve köy ihtiyar meclisleri tarafından tevzi olunan yardımı yapmaktan imtina edenlerden naktî yardımlar, şehir ve kasabalarda belediyelerce Tahsili emval kanununa ve köylerde Köy kanununun 66 ncı maddesi hükümlerine göre tahsil olunur.

İmece ve aynî yardımı yapmaktan imtina edenlerden bu yardımlar, mahallî rayice göre belediye encümenleri ve köy ihtiyar meclislerince kıymetlendirilerek bedeli yukarıdaki fıkra hükümleri dairesinde tahsil olunur.

Belediye encümenlerinin ve köy ihtiyar meclislerinin bu kanuna göre ittihaz eyleyecekleri kararlar aleyhine kararın tebliği tarihinden itibaren 15 gün zarfında kaza ve vilâyet idare heyetlerine itiraz olunabilir. İdare heyetlerinin kararları katidir.

Bu kararlar aleyhine herhangi bir kanun yolile itiraz edilemez.

SEKİZİNCİ MADDE — 2256 sayılı kanunla gümrük resmine munzam belediye hissesine % 50 ye kadar ve şehir hudutları haricindeki muayyen tarifeli bilûmum nakil vasıtalarının birinci ve ikinci mevki bilet bedellerine % 3 e kadar İcra Vekilleri Heyeti kararla zam yapılarak hasılatı Dahiliye vekâleti emrine Belediyeler bankasında açılacak «umumî hesap» a yatırılır.

Vekâlet «umumî hesap» a yatırılmış paraları kendi ihtiyaçlarını temin edemiyen belediye ve köylere yardım için kullanır.

DOKUZUNCU MADDE — İhtiyaç azaldıkça belediyeler ve köy ihtiyar heyetleri tarafından bu kanun mucibince yurttaşlara tahmil edilecek mükellefiyetler de, ihtiyacı karşılayacak hadlere irca olunur.

ONUNCU MADDE — Bu kanunun tatbikatından mütevellit muameleler dolayısıyla tanzim olunacak bileümle evrak ve alâkalılar tarafından vukubulacak her türlü müracaat ve itirazlar bileümle resimler, harçlar ve kaydiyelerden muaftr.

ON BİRİNCİ MADDE — Muhtaç asker ailelerine yapılacak yardım, belediye ve hususî idareler bir sene evvelki naktî tahsilât yekûnunun azamî % 2 si nisbetinde iştirake mecburdurlar.

ON İKİNCİ MADDE — Bu kanun mucibince tahsil ve tahsis olunacak paralar belediye ve köy bütçelerinde açılacak hususî bir fasla varidat ve mukabili asker ailelerine yardım namile açılacak fasla sarfiyat kaydolunur.

Bu paralar asker ailelerine yardımlardan başka işlere ve maksatlara sarfolunamaz. Senesi içinde sarfedilemeyen paralar ertesi sene bütçelerinde aynı fasla varidat kaydedilerek aynı hizmete tahsisen sarfolunur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun 4 neü maddesinde belediyelerce Tahsili emval kanununa göre tahsil edileceği gösterilmiş olan paraların tahsili emrinde icabedecek haciz ve hapis kararları belediye encümenlerince verilir. Haciz kararları belediyelere, hapis kararları Cümhuriyet Müddeiumumilerince infaz olunur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — 1111 sayılı Askerlik kanununun 71, 72, 73 neü maddeleri mülgadır.

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun neşrinden evvel belediye ve köylerce asker ailelerine yardım için yapılan istikraz ve tavizlerden kalan borçlar bu kanunda yazılı membalardan hâsil olacak paralardan ödenir.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — Lüzum görülen vilâyetlerde, valilerin muvafakati ile, şimdiye kadar tatbik edilmekte olan usule tevfikân tahakkuk ettirilen tekâliften bu kanunun icabettirdiği ihzaratın ikmaline kadar azamî iki ay müddetle tahsilâta devam olunabilir.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ON ALTINCI MADDE — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

12 ağustos 1941

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 - VIII - 1941 ve 1/664
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 VIII - 1941 ve 4, 627
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 20 62,62:63,66,97:116,119,130,131:134